

MEZIŘÍČSKÉ KALENDÁRIUM SRPNA 2010

5. srpna 1880 vyvrcholila ve městě největší povodeň 19. století. Rozvodněná Bečva tehdy zaplavila především krásenské ulice a příbřežní domy na ulici Vrbenské a Zašovské, které patřily k Meziříčí. Osobním nasazením při záchraně životů a majetků občanů si tehdy získal velkou popularitu teprve 26-letý hrabě Rudolf Kinský. Tato popularita mu také opakovaně vynášela úřad krásenského starosty. Přípomínkou této povodně je pamětní deska na nároží domu při vyústění tzv. Uličky pod začátkem mostu na krásenské straně.

5. srpna 1930 se ve Valašském Meziříčí narodil Karel Odstrčil.

Pocházel z rodiny valašskomeziříčského strážníka Odstrčila. V roce 1954 absolvoval Vysokou školu báňskou a zároveň i konzervatoř v Ostravě. Zde studoval kompozici u profesora J. Schreiberera a dirigování u R. Vašaty. V letech 1957 – 1963 pak pokračoval ve studiu skladby u profesora K. Slavického. Začal psát tzv. atonální hudbu a se svou ženou, operní zpěvačkou Taťánou Bublíkovou (1948), rovněž rodačkou z Valašského Meziříčí, se usadil v Plzni. Na zdejších pracovišti Československého rozhlasu stál u zrodu studia elektroakustické hudby (1967). Vytvářel elektroakustické skladby (Integrace, Hledání živé vody aj.). Je také autorem orchestrálních děl, např. Symfonických obrazů Podoba člověka (1980), Radegast (1984), komorních a vokálních skladeb, opery – baletu Devět křížů (1990) a dalších děl. Zemřel 21. května 1997 v Praze.

Pouhých 13 dnů scházelo dlouholetému valašskomeziříčskému faráři, významnému činiteli ČSL a přednímu komunálnímu politikovi s přesahem do celostátní působnosti **Eduardu Kavanovi** k dovršení 60 let. Narodil se **13. srpna 1875 v rolnické rodině ve Vřesovicích u Prostějova**. Od svého nástupu v roli kaplana na meziříčskou faru v roce 1899 však veškeré své působení spojil tento rodilý Hanák s Valašskem. Jako typický „homo politicus“ se záhy po svém příchodu aktivně zapojil do veřejného života, do politického dění i do politických zápasů. Stal se spolupracovníkem „Novin zpod Radhoště“, hlavní tribuny valašských katolíků. Od roku 1903 se po odchodu P. Koňářka ujal jejich redigování a sám působil poté dlouhá léta jako jejich

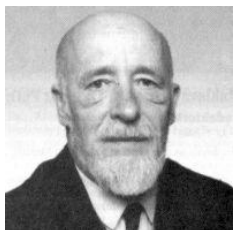
odpovědný redaktor. Musel přitom stále čelit řadě politických i osobních útoků, i když sám jako tvor velmi bojovný byl zvyklý tyto útoky také vracet. Až v roce 1930 se pro svoji chorobu redigování novin vzdal. Již v době monarchie byl v roce 1913 zvolen také zemským poslancem za rolnickou kurii.

Stranou nezůstal ani při převratu a spolu se starostou Františkem Chrastinou přebíral jako člen místního národního výboru od správců vojenských nemocnic slib věrnosti nové republice. Od počátku své veřejné činnosti byl členem výboru strany katolicko-národní. Po sloučení katolických stran v novém státě v Československou stranu lidovou v r. 1919 zaujal funkce v jejím jak zemském, tak i celostátním výkonném výboru. V r. 1925 byl pak po předčasném rozpuštění Národního shromáždění i senátu a po úmrtí dosavadního senátora za ČSL Josefa Mnohoslava Kadlčáka zvolen senátorem a zůstal jím i v následujícím volebním období. Těžištěm jeho veřejné práce však byla především komunální a regionální politika. Vedle svých pozic v církevních strukturách – meziříčský farář (1915-1935), kroměřížský kanovník (1923 - 1935) a v katolickou církev zřízených či podporovaných organizacích (starosta župy kardinála Bauera tělocvičné organizace Orel, předseda Jednoty duchovenstva arcidiecéze olomoucké, předseda Lidové jednoty pro Meziříčí a Krásno, člen předsednictva kněžské nemocenské pojišťovny v Praze) zastával od převratu v r. 1918 funkci 1. náměstka meziříčského starosty. Tato pozice byla na radnici pro tehdy nejsilnější, ale ostatními

P. Kavan s lidoveckými ochotníky

politickými stranami stále ostrakizovanou meziříčskou ČSL v podstatě vyhrazena. Eduard Kavan si v této funkci počínal jako velmi obezřetný správce městských financí. Přičítá se mu např. hlavní zásluha na spojení Valašského Meziříčí a Krásna v r. 1924, zásluha na postavení budovy okresních úřadů, odborné školy a tzv. gázistických domů. Když se však jednalo o stavbu učitelského ústavu, pak jako finanční referent přesvědčoval jak městskou radu, tak i zastupitelstvo a statisticky v novinách dokazoval, že postavením nákladné budovy učitelského ústavu bude město na dlouhá léta zatíženo a varoval před optimistickými názory na tuto záležitost. Zemřel po dlouhé nemoci 30. července 1935 v Kroměříži a je pochován na Hostýně.

Výtvarník Ivan Jakeš je naproti tomu rodilý Valach. **Narodil se dne 14. srpna 1935 ve Velkých Karlovicích.** Ovšem podstatnou částí svého života a působení je spjat s Valašským Meziříčím, kde také se svou paní žije. Po svém vyučení elektromechanikem studoval v letech 1952 – 1956 na Státní uměleckoprůmyslové škole v Uherském Hradišti, když se předtím také soukromě připravoval u Františka Podešvy. Na škole absolvoval ateliér modelování nových hmot u akad. sochaře Luďka Havelky, výuku kresby u Karla

Hofmana a malby u Vladimíra Hrocha. Po studiu působil více než 10 let jako průmyslový návrhář plastických výrobků v Jablonci nad Nisou a v Liberci. Poté se v roce 1967 vrátil na rodné Valašsko a na dalších 10 let zakotvil ve valašskomeziříčských sklárnách jako designer v oboru osvětlovacích těles a izolačních nádob. Vedle průmyslového designu se ovšem věnoval také sochařství a malířství a na volnou uměleckou tvorbu se pak plně soustředil po odchodu z průmyslové výroby v roce 1976. Kromě realizací v architektuře s řadou plastik a reliéfů se v posledních letech zabývá již výlučně drobnou keramickou plastikou a komorní malbou. Od roku 1964 má za sebou více než 40 samostatných a řadu kolektivních výstav. Pozoruhodná je také rozmanitost materiálů, s nimiž Ivan Jakeš pracuje. Zpracovává kovy, cement, dřevo, sklo i keramiku.

Pastýřka, olejomalba. 2002

Rod Žerotínů (staročesky Zierotinové) odvozoval svůj původ podle legendy dokonce od knížat Kyjevské Rusi. Oblast Valašska i našich měst ovládal od roku 1547 po dobu necelých tří staletí. Výmluvným dokladem této skutečnosti je mohutná hmota zámku, tyčícího se nad Rožnovskou Bečvou v centru Valašského Meziříčí a sloužícího dnes po nákladné rekonstrukci kulturním účelům obyvatel města. Méně známou skutečností zůstává, že i po odprodeji alodního, tedy svobodného krásensko-rožnovského panství rodu Kinských v roce 1815, u nás majetková účast Žerotínů zdaleka nezmizela. Zůstalo jim totiž v držení asi 800 ha převážně lesní půdy velkostatku Valašské Meziříčí. Kromě tzv. Manského dvora s přilehlým panským zámečkem (dnes Dětský domov) v dnešní Žerotínově ulici byl dalším centrem velkostatku dvůr Vystrkov-Lhotsko na hřebeni mezi Brankami a Lhotou u Choryně. Poslední mužský potomek tohoto starobylého a kdysi jednoho z nejmocnějších moravských rodů **Karel Emanuel ze Žerotína se narodil 16. srpna 1850 v Bludově u Šumperka**, sídelní obci svého rodu i s rodovou hrobkou.

Manský dvůr

Zámek v Bludově

Po právnických studiích nastoupil úřednickou dráhu na okresním hejtmanství ve Vyškově a dále působil na okresním hejtmanství v Přerově. V letech 1885-1897 byl říšským poslancem ve Vídni. Vrcholem jeho politické kariéry byl úřad **moravského místodržícího v letech 1900-1906.** Z titulu tohoto svého postavení se snažil o vyrovnání mezi Čechy a Němci a nebyl daleko od úspěšného završení. V dalších letech se již věnoval správě svých statků. Od 27. dubna 1897 byl ženat s paní Zdenkou Podštatskou z Prusinovic a Thonsernu (5.9.1875 Litenčice – 4.3.1947 Bludov).

Měli spolu 3 dcery: Marii Margaretu (4.5.1898 Bludov – 8.4.1984 Kapfenberg), provdanou dne 16.8.1919 za hraběte Karla von Arco, Gabrielu (19.5.1900 Bludov – 25.6.1982 Vídeň), provdanou 29.4.1947 za Chlodwiga von Stein a **Helenu** (1.1.1903 Brno – 29.3.1985 Košice), **provdanou** 21.4.1938 na Sv. Kopečku u Olomouce **za Karla von Mornstein** (16.9.1892 Praha – 28.4.1984 Košice). Právě tato nejmladší dcera jako jediná zůstala po válce v ČSR a v r. 1950 získala zpět i československé občanství. I tato skutečnost nepochybně přispěla k tomu, že české soudy postupně vycházely vstříc restitučním nárokům jejích potomků, zatímco nároky potomků její nejstarší sestry vyslyšeny nebyly. Výsledkem je, že většinu restituovaného majetku dnes ovládá vnuk ing. Karel Žerotín – Mornstein, sídlící na zámku v Bludově.

Velkostatkář a politik hrabě Karel Emanuel ze Žerotína zemřel dne 26. prosince 1934 v Bludově.

18. srpna 1880, tedy před 130 lety, ve sváteční den 50. narozenin císaře Franze Josefa I., založil Ignác Reich v krásenské huti slavnostně **sklárenský hasičský sbor**. Vznikl sice později než dobrovolné sbory krásenských a meziříčských hasičů, kvalitou svého technického vybavení je ovšem daleko předčil. Toto vybavení bylo mnohdy zhotovováno v dílnách závodu na základě návrhů jeho inženýra Antonína Scheerpeltze. Působnost sboru nebyla omezena na areál a potřeby závodu, ale poskytoval pomoc kdykoliv a kdekoliv na území Krásna, Valašského Meziříčí i přilehlých obcí. Důležitá

byla i finanční a materiální podpora firmy, která poživovala výzbroj a výstroj, hradila členské příspěvky asi 100 jeho členů a přispívala do podpůrného fondu. Členy sboru potvrzoval na návrh vedení závodu šéf firmy (v době vzniku sboru Alois Reich). Technické vybavení sboru se díky podpoře firmy neustále vylepšovalo a zdokonalovalo. Již v roce 1895 měl sbor 14 m vysoký

mechanický vysouvací žebřík, v následujícím roce obdržel i třetí skládací stříkačku a konečně v roce 1900 ke dvacátému výročí vzniku továrního sboru byla zakoupena tříválcová parní stříkačka se dvěma nádržemi na vodu, s navijákem a 500 m hadic. Sbor měl pro stříkačky i vlastní skladiště-depa a také svou lezeckou věž. Meziříčský, krásenský i sklárenský sbor byly navzájem propojeny hasičským telegrafem, který umožňoval zásah všech tří sborů najednou. Poněkud rušivým momentem byla skutečnost, že huťský sbor zůstával i s krásenským sborem až do roku 1918 členem německého hasičského svazu na Moravě (Feuerwehrverband).

24. srpna 1890, tedy pouhé 3 týdny před tehdejším začátkem nového školního roku, **zemřel ve Valašském Meziříčí Jan Tereba, dlouholetý profesor zdejšího gymnasia a vynikající přírodovědec**. Narodil se 8. listopadu 1846 v Kašavě. Byl profesorem na gymnáziích v Plzni, v Brně a ve Valašském Meziříčí, kde se stal školním inspektorem. Své přírodovědné články a studie publikoval v odborných časopisech.